

Az elbeszélések különválasztásával már nem teljesen értek egyet. Jobb, ha külön vannak azok az elbeszélés-gyűjtemények, melyek egy-egy ország irodalmát ismertetik meg, vagy tematikus összeállítások; a szerzői gyűjtemények műfaji különválasztása azonban nem mindig szerencsés, sőt zavaró is lehet, ha például olyan író könyvét keressük, aki elsősorban ebben a műfajban alkotott nagyot. Ha az írókat szeretik, elbeszéléseit is olvassák.

A kiemelések mellett szól a következő eset is. Valamilyen könyvet kerestem a katalógusban, amikor mellettem két fiatal beszélgetett. „Te! — mondta az egyik — én a fantasztikus könyveket szeretem, mit gondolsz, melyik lehetnek azok?” Erre mindketten elkeseredve nézték a polcokon nyugvó könyveket, majd tévóvan huzigálni kezdték a katalógusfiókokat, amelyekben persze hiába kerestek ilyen jellegű tagolást.

Ha már a könyveket nem is tartjuk külön, a katalógust kellene úgy megszerkeszteni, hogy együtt legyenek a legkeresettebb témájú szépirodalmi művek cédulái (az ETO ezt nem képes megnyugtatóan megoldani). Akár a könyveket, akár a katalóguscédulákat csoportosítjuk, elkerülhetetlenül meg kell ismerkednünk a művel, ha valamennyit nem is tudjuk végigolvasni. S ez nekünk, könyvtárosoknak is hasznos, mert segíteni tudunk a tanácstalan olvasóknak. Persze ehhez az kell, hogy nevelő szándékkal dolgozzunk az olvasószolgálatban.

Addig is, amíg az olvasószolgálat új, hatékony módszerei — például a könyvek kódolása — kidolgozásra kerülnek, egy kicsit többet kellene törődni az igényes szórakozás, izlésnevelés feltételeinek megteremtésével is, hogy ne csak a kampányszerű olvasómozgalmakat alkalmazzuk e téren.

Reguli Ernőné

Könyvkiemelések — olvasószolgálati rugalmasság

Ha a fiatal olvasónak Balzac műveiből szeretnénk ajánlani, az író egész életművéről kell áttekintéssel rendelkezünk. Tudnunk kell, hogy például a Tizenhármak története című kötet kisregényei a hasonló nevű titkos társaság köré font izgalmas, kalandos írások, amelyekben a szerző nagy írói elhithető képességgel mutatja be a szerelem, a féltékenység, a kacérság, az érzékiség és a kaland szövevényei közepette minden nehézségen, bajon romantikus módon úrrá levő „tizenhármakat”. A könyvet tehát a kedvező fogadtatás reményében ajánlhatjuk fiatal olvasóknak. Am tudnunk kell azt is, hogy a Tizenhármak titokzatos főnökének története a Kurtizánok tündöklése és bukása című regényben teljeseedik ki, amely viszont az Elvesztett illúziók folytatása. Balzac minden regénye önmagában is zárt, kerek egész, a visszatérő szereplők, hősök azonban jó lehetőséget kínálnak a kapcsolódó, „értelmes” könyvajánlásra, a szerző teljesebb megismerésére...

A könyvajánlás ilyen és hasonló elemei teszik gazdaggá az olvasószolgálati munkát, amely nem nélkülözheti a folyamatos bibliográfiai tájékozódást, s ugyanúgy mint a referenzs könyvtáros részéről a kézikönyvek, az állványok között sétáló „kölcsonzó” munkatárs részéről a szépirodalmi művek tartalmi ismeretét feltételezi. Az irodalom pedagógiai elhivatottságú ajánlásának tehát nemcsak a referenzs (tájékoztató) munka mélységét kell elérnie, hanem a könyvtárosnak sajátos célok szerint kell használnia annak apparátusát is. Ezzel a pedagógiai tudatosságú, az állandó önképzésre alapozott tevékenységgel emelhetjük ki a szabadpolc rengetegéből az olvasónak megfelelő művet. Az olvasószolgálatnak ezt a mindennapos tájékoztató mozzanatát kívántuk hangsúlyozni, amikor könyvtárunkban, a Jászberényi Városi-Járási Könyvtárban *Az olvasó munkáért* pályázat keretében megszerveztük az „Add tovább — Könyvtaféta 1976/77” elnevezésű, egy évig tartó olvasási programot. (L. a Könyvtáros 1977/1. számában is.) Már a korábbi, hasonló próbálkozások során megfigyeltük, hogy ugyanazoknak a műveknek hosszú ideig tartó ajánlása megszokottá, unalmassá válhat. Bár az 1975. évi „30 év — 30 könyv” pályázat jól „tájékoztatót” az elmúlt időszakban megjelent legjobb könyvekről, az azonos műveket ajánló könyvkiállítás érdektelenné vált.

Kéthavonként változó kiállítások

Ezért úgy határoztunk, hogy — az állandóan népszerűsített törzanyag mellett — kéthavonként változó tematikus összeállítás (kiállítás kisbibliográfiával) választékából ajánlunk olvasmányt, és olvasóinkat játékos vetélkedésbe is bevonjuk: bizonyos

feltételek teljesítése esetén ajándéksorsolásban vehetnek részt. (Az olvasóknak — ahhoz, hogy az ajándéksorsolás résztvevői lehessenek — az ajánlottak közül összesen hat könyvet kellett elolvasniuk, és a műben elhelyezett kérdőívekre válaszolniuk.) Olvasási programunk természetesen az újabb kiadású, értékes művekre kívánta felhívni a figyelmet. Tájékoztatójában hangsúlyoztuk, hogy a résztvevők nemcsak jó könyveket kölcsonőzhetnek, hanem folyamatos tájékoztatást is kapnak a legsikeresebb könyvújdonságokról.

Az újszerű szolgáltatást közös munkával sikerült megoldani: minden munkatárs önálló feladatokat kapott az irodalom gyűjtésében, értékelésében, s közös könyvismeretéseken, munkaértekezleteken vitattuk meg az egy-egy téma kapcsán ajánlható művek körét, együtt szerkesztettük a könyvkiállításokhoz kapcsolódó 8—10 oldalas kis-bibliográfiákat. Az „Élő klasszikusok” című bibliográfia összeállítása során például a klasszikus alkotók munkásságának tanulmányozását felosztottuk egymás között azoknak a műveknek kiválasztására, amelyek népszerűsége tarthatnak számot a kisebb olvasási gyakorlattal rendelkező munkásolvasók körében. Így került előtérbe Balzac: A Tizenhárom története című könyve, de így figyeltünk fel a *Helikon Kis-könyvtár*, a *Helikon Csillagok* sorozatokban megjelent művekre is.

Talán elvesztek volna a szabadpalc és a szakrend falanszterében a könyvvásárlók körében igen népszerű újabb sorozatok — például a *Magyar História*, a *Sorsdöntő Történelmi Napok*, a *Gyorsuló Idő* — kötetei is. Egyéb könyvekkel együtt az e sorozatokban megjelent történelmi műveket a *Magyar História. Újabb könyvek a magyar történelem sorsdöntő időszakairól* című bibliográfiában és könyvkiállításon ajánlottuk. Hamar olvasóra találtak a mohácsi tragédiáról, a Rákóczi-szabadságharcról, az 1848—49-es eseményekről szóló ismeretterjesztő könyvek. Bibliográfiánkban természetesen szépirodalmi műveket is feltárunk: A második világháború és a felszabadulás című fejezet olyan értékes könyvekre hívta fel a figyelmet, mint például Balázs József: *Magyarok*, Dobai Péter: *Tartozó élet*, Moldova György: *Szent Imre-induló* stb. A *Munkásélet az irodalomban* című válogatás az újabb munkástémájú könyvekről tájékoztatót. (Pl. Asperján György: *Véskijáratbejárat*, Bacsó Péter: *Jelenidő*, Berkovits György: *Világváros határában*, Munkácsi Miklós: *A fattyú* stb.) A *Napjaink kérdései* című összeállítás a hasonló című sorozat kötetei mellett aktuális társadalmi kérdésekkel foglalkozó — egyebek között a *Gyorsuló idő* sorozatban megjelent — művekből válogatott. Mivel megyénk, Szolnok megye az Észk SZSZK-val baráti, testvéri kapcsolatot alakított ki, a magyarul megjelent újabb észk szépirodalom feltárása és ajánlása szervesen kapcsolódik az olvasási programba.

Sikeres próbálkozás

Csaknem egyéves tapasztalataink igazolták a tervszerű tájékoztató munkával párosuló könyvajánlás eredményességét. Az olvasó munkásért akció központilag ajánlott, majd kiegészített jegyzéke alapján összeállított ajánló polcunkról — ez állandó kiállítás volt — kevesebb művet vittek el, mint a folyamatosan változó témájú kiállításokról. S bár az ajánlott könyvek a kiállításokról rövidesen visszakerültek a raktári helyükre, nem vesztek el a könyvtárosok emlékezetében. Sokoldalú tájékozódásuk, a szervezett könyvajánlásra való felkészülésük eredményei, az ajánlott művekről a kérdőíveken és a beszélgetések során kapott vélemények tartósan kamatozni fognak a mindennapi munkában.

Az elmondottakkal talán sikerült érzékeltetnem az olvasószolgálat olvasmány-ajánló, könyvkölcsönző tevékenységében mindig jelenlevő és szükségszerű tájékoztató mozzanatokat. Minél sokoldalúbb, változatosabb ez a tájékoztatás, minél gazdagabb pedagógiai célokban, vagyis az olvasószolgálat során minél rendszeresebben használja fel az olvasmányok hatását vizsgáló kutatások tapasztalatait, annál nagyobb eredményekre képes. Keresnünk kell tehát azokat a lehetőségeket, amelyek segítségével a könyveknek a szabadpalc hagyományos rendszerétől eltérő felállításával (kiemelésével) hatékonyabbá válik az olvasószolgálat tájékoztató és ajánló tevékenysége. Gondolok itt Kamarás István „Kérdezz — felelek” könyvtárára, ahol a különféle kérdésekre — pl. Mi a fáraók titka? — válaszoló szépirodalmi és ismeretközlő művek közös csoportokba kerülnek a szabadpalcra, vagy Vargha Balázs javaslatára, amely a szépirodalmi állomány valamilyen tartalmi szempont szerinti — s éppen ezért a betürendnél nagyobb tájékoztató funkciót teljesítő csoportosítását javasolja.

E lehetőségekre és kérdésekre a folyamatosan kísérletező, tevékenységének hatását kritikusan elemző-értékelő, mindig meg-megújulni kívánó olvasószolgálatnak kell válaszolnia.

Arató Antal